

Karpatský dohovor má zabezpečiť ochranu a trvalo udržateľný rozvoj Karpát

Rámcový dohovor o ochrane a trvalo udržateľnom rozvoji Karpát (Karpatský dohovor, pozri prílohu, s. 10. - 12.) bol prijatý po niekoľkoročnej príprave na 5. ministerskej konferencii EHK OSN Životné prostredie pre Európu, ktorá sa konala v Kyjeve na Ukrajine v roku 2003. Tento dohovor podpísali všetky štáty Karpatského regiónu – Česká republika, Maďarská republika, Poľská republika, Rumunsko, Slovenská republika, Srbsko a Čierna Hora a Ukrajina. Platnosť nadobudol 4. januára 2006 po ratifikácii štyrmi štátmi (Ukrajina, Slovensko, Česká republika a Maďarsko). V súčasnosti už chýba iba ratifikácia Srbska.

Uzavretie Karpatského dohovoru pre Slovensko schválila vláda SR svojím uznesením č. 194 dňa 3. marca 2004 a následne bol zverejnený v Zbierke zákonov SR Oznámením Ministerstva zahraničných vecí SR č. 111/2006 Z. z. Zistina o schválení a plná moc na podpis SR bola uložená u depozitára, ktorým je Ministerstvo zahraničných vecí Ukrajiny.

Karpatský dohovor je rámcovým dohovorom, ktorého všeobecným princípom je spolupráca zmluvných strán pri zabezpečovaní ochrany a trvalo udržateľného rozvoja Karpát. Jeho cieľom je okrem iného zlepšenie kvality života, posilňovanie miestnych komunít a hospodárstva, ako aj ochrana prírodných hodnôt a kultúrneho dedičstva. Zameriava sa na riešenie pomerne veľkého okruhu tém od trvalo udržateľného využívania biologickej a krajinej diverzity, územného plánovania, trvalo udržateľného a integrovaného manažmentu vôd, trvalo udržateľného lesného hospodárstva a poľnohospodárstva, dopravy, infraštruktúry, priemyslu, energetiky, cez cestovný ruch, ochranu kultúrneho dedičstva, zachovávanie tradičných hodnôt a znalostí, až po zvyšovanie povedomia, vzdelávanie a aktívnu účasť verejnosti na naplňaní jeho záväzkov. Konkretizácia ich naplňania bude reali-

zovaná prostredníctvom postupne schvaľovaných protokolov.

Prvé zasadnutie konferencie zmluvných strán

Koordinačným a rozhodovacím orgánom Karpatského dohovoru je na základe článku 14 konferencie zmluvných strán, pričom jej úlohou je koordinácia aktivít a spoločných záležitostí a prijímanie rozhodnutí, potrebných na presadzovanie účinnej implementácie dohovoru. Prvé zasadnutie konferencie zmluvných strán (COP1) sa uskutočnilo v dňoch 11. – 13. decembra 2006 v Kyjeve na Ukrajine, pričom slovenskú delegáciu na tomto zasadnutí viedol minister životného prostredia SR Ing. arch. Jaroslav Izák. Počas prvých dvoch dní zasadnutia prebiehali pracovné rokovania odborníkov k jednotlivým bodom programu a posledný deň sa uskutočnilo rokovanie na úrovni ministrov (High Level Segment), počas ktorého boli schválené výsledné dokumenty zasadnutia.

Ako vo svojom príhovore uviedol Fritz Schlingemann, riaditeľ a regionálny zástupca Programu OSN pre životné prostredie – Regionálnej kancelárie pre Európu (UNEP - Regional Office for Europe) a ďalší hostia konferencie, proces od návrhu medzinárodného právneho mechanizmu na zachovanie prírodného a kultúrneho dedičstva Karpát a jeho rozvoj trvalo udržateľným spôsobom, cez dohadovanie textu až po ratifikáciu či podpis dokumen-

Prvé zasadnutie konferencie zmluvných strán (COP1) bolo v roku 2006 v Kyjeve (foto: J. Kadlečík)

tov o spolupráci je v podstate rekordný a je príkladom pre iné horské regióny. Veľký počet prebiehajúcich aktivít už pred platnosťou dohovoru svedčil o značnom záujme karpatských krajín i spolupracujúcich inštitúcií na zabezpečení takéhoto mechanizmu. Napokon aj v podstate neočakávaný veľký záujem národných delegácií a pozorovateľov (takmer 50) o účasť na prvom zasadnutí zmluvných strán hovoril v tento prospech.

Na COP1 boli schválené formálne dokumenty pre chod dohovoru, ako sú Procedurálne pravidlá Konferencie zmluvných strán, ktoré by mali zabezpečiť maximálnu efektivitu, vyváženú participáciu a transparentnosť fungovania mechanizmov dohovoru, ako aj rovnaké práva pre všetky zmluvné strany bez ohľadu na rozlohu Karpatského regiónu na ich území. Ďalej boli prijaté finančné pravidlá, program práce a rozpočet dohovoru do roku 2008 a bola zriadená Implementačná komisia dohovoru ako pomocný orgán Konferencie zmluvných strán. Súčasťou tejto komisie budú pracovné skupiny pre zachovanie a trvalo udržateľné využívanie biologickej a krajinej rozmanitosti, pre kultúrne dedičstvo a tradície, pre trvalo udržateľné poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a lesné hospodárstvo, pre trvalo udržateľný priemysel, energetiku, dopravu a infraštruktúru, pre trvalo udržateľný rozvoj turistického ruchu a pre územné plánovanie, ktorých zriadenie bolo taktiež schválené na COP1. Úlohou implementačnej komisie a jednotlivých pracovných skupín je príprava vykonávacích protokolov za jednotlivé oblasti, ako aj zabezpečovanie ich plnenia po schválení konferenciou zmluvných strán. Výkonným orgánom Karpatského dohovoru v SR je MŽP SR, v súčasnosti prostredníctvom sekcie ochrany prírody a krajiny a jej odboru starostlivosti o krajinu.

V súčasnej dobe MŽP SR pripravuje zriadenie Medzirezortnej komisie pre Karpatský dohovor, ktorej členmi budú zástupcovia ministerstva a jeho odborných organizácií, ďalej zástupcovia jednotlivých rezortov, ktorým z ustanovení dohovoru vyplývajú záväzky, ako aj zástupcovia viacerých mimovládnych organizácií. Títo členovia budú delegovaní do jednotlivých pracovných skupín implementačnej komisie dohovoru a budú sa

Hrebeň NP Veľká Fatra (foto: R. Retkovský)

podieľať na vytváraní vyššie uvedených vykonávacích protokolov.

Ďalším veľmi dôležitým rozhodnutím, ktoré bolo v Kyjeve prijaté, je zriadenie Karpatskej sústavy chránených území (Carpathian Network of Protected Areas – CNPA), ktorej vytvorenie vyplýva z článku 4 dohovoru. Plní funkciu nástroja na jeho implementáciu prostredníctvom vzájomnej spolupráce karpatských chránených území, ako aj spolupráce s inými horskými oblasťami Európy. Do CNPA bude spadať na Slovensku 20 veľkoplošných chránených území (9 národných parkov, 11 chránených krajinných oblastí) a niekoľko desiatok maloplošných chránených území s rozlohou nad 100 ha. Jej príprava prebiehala v úzkej spolupráci s Alpskou sústavou chránených území (zriadenou na základe Alpského dohovoru). SR sa na nej aktívne podieľala a táto skutočnosť bola počas rokovaní k tomuto bodu výrazne ocenená. Taktiež sme deklarovali záujem o umiestnenie koordinačnej jednotky tejto sústavy na Slovensku. Schválené bolo vytvorenie Výkonného výboru CNPA, zloženého zo zástupcov chránených území všetkých karpatských krajín.

Počas konferencie bol tiež prezentovaný proces prípravy Karpatskej sústavy chránených území a predstavený bol nový projekt WWF Program pre chránené územia do roku 2012 – Karpatský horský región pre zástupcov jednotlivých karpatských krajín a návrh ďalšieho postupu.

SR ešte v roku 2004 prostredníctvom vtedajšieho ministra životného prostredia László Miklósa vyzvala ostatné karpatské krajiny k spolupráci pri rozvíjaní Karpatskej iniciatívy pre mokrade (Carpathian Wetland Initiative – CWI) ako nástroja na napĺňanie záväzkov Karpatského, ako aj Ramsarského dohovoru. Počas COP1 sa uskutočnilo osobitné podujatie venované tejto problematike, ktoré viedli zástupcovia slovenskej strany. Do budúcnosti sa očakáva pokračovanie v koordinačnej činnosti SR ako vedúcej krajiny pri realizácii týchto aktivít.

Počas rokovania ministrov boli okrem iného schválené a podpísané Memorandá o spolupráci medzi dočasným sekretariátom Karpatského dohovoru a Ramsarským dohovorom (na príprave ktorého sa podieľali slovenskí experti), ďalej s Alpským dohovorom, Karpatskou eko-regionálnou iniciatívou (Carpathian EcoRegion Initiative – CERI) a Výkonným sekretariátom Stredoeurópskej ini-

ciatívy (Central European Initiative – CEI).

V neposlednom rade bola vyzdvihnutá veľmi úzka spolupráca s Európskou úniou, pričom COP1 uvítala realizáciu Karpatského INTERREG IIIB CADSES projektu, ktorý je základným finančným nástrojom pre utváranie medzinárodného rámca aktivít smerujúcich k trvalo udržateľnému rozvoju Karpatského regiónu. Taktiež bol deklarovaný záujem o vytvorenie Operačného programu EÚ, podporujúceho trvalo udržateľný rozvoj Karpát, založeného na medzinárodnej pôsobnosti dohovoru.

Ďalšou prerokúvanou problematikou bolo aj geografické vymedzenie územia karpatského regiónu, ako ho na princípe „autodeznácie“ určili jednotlivé zmluvné strany. Na Slovensku by do tohto regiónu malo spadať takmer 70 % z celého územia štátu. Nakoľko počas rokovaní nedošlo k definitívnej zhode o priebehu hraníc Karpát v niektorých krajinách, bolo rozhodnuté, že tento návrh bude ďalej dopracovaný a predložený na schválenie na COP2, ktorá sa uskutoční v roku 2008.

Súčasnou koordinačnou jednotkou Karpatského dohovoru je Dočasný sekretariát, zriadený v rámci UNEP – Regionálnej kancelárie pre Európu vo Viedni v roku 2004. Jeho činnosť je financovaná z dobrovoľných príspevkov karpatských štátov a z podpory, ktorú poskytuje rakúska vláda. Na základe článku 15 dohovoru by mal byť zriadený jeho Stály sekretariát, o umiestnenie ktorého prejavili záujem Slovenská republika, Ukrajina a Rumunsko. Všetky tri krajiny zaslali Dočasnému sekretariátu svoje nominácie, prostredníctvom vyplneného dotazníka. Tento za Slovensko vypracovalo MŽP SR v spolupráci s MZV SR, Štátnou ochranou prírody SR a Magistrátom mesta Banská Bystrica. Slovenská strana ponúkla priestory v Banskej Bystrici v priestoroch Štátnej ochrany prírody SR. Na COP1 bol predstavený materiál, porovnávajúci nominácie všetkých troch štá-

NP Piatra Craiului, Rumunsko (foto: J. Kadlecík)

tov, rozhodnuté však nebolo. Nominácie všetkých troch štátov bude potrebné v zmysle pokynov Dočasného sekretariátu dopracovať a definitívne rozhodnutie by malo padnúť na COP2.

Dôležitou súčasťou práce Karpatského dohovoru sú aj prierezové oblasti ako zvyšovanie povedomia obyvateľstva, výchova, vzdelávanie, účasť verejnosti a budovanie kapacít, k čomu by mala prispieť aj spolupráca so sekretariátom Aarhuského dohovoru a s ďalšími partnermi pri podpore osvetly medzi občianskymi združeniami a obyvateľstvom, samozrejme, s vytváraním národných mechanizmov.

Počas rokovania ministrov bol konsenzuálne prijatý dokument Karpatská deklarácia, ako jeden z najdôležitejších výsledných výstupov COP1. Jeho obsahom je zhrnutie doterajších výsledkov, načrtnutie výziev a vízií do budúcnosti a vyzdvihnutá je aktívna spolupráca a partnerstvá s inými dohovormi, rôznymi organizáciami a iniciatívami a v neposlednom rade aj s EÚ pri smerovaní aktivít v Karpatoch k trvalo udržateľnému rozvoju. Európska únia bola vyzvaná k členstvu v Karpatskom dohovore a k pokračovaniu podpory tejto oblasti.

Na záver COP1 bolo na návrh ukrajinskej delegácie rozhodnuté, že Karpatský dohovor sa bude tiež označovať aj ako Kyjevský dohovor (podľa miesta, kde bol podpísaný) a v poradí druhé zasadnutie Konferencie zmluvných strán sa uskutoční na jar roku 2008 v Rumunsku.

Počas rokovacích dní sa uskutočnili aj ďalšie podujatia organizované pozorovateľmi, venované Karpatskej ekoregionálnej iniciatíve a jej projektu pre rozvoj ekologickej siete v Karpatoch, či príležitostiam pre trvalo udržateľný turizmus v Karpatoch.

Ako konštatuje vo svojom závere prijatá Karpatská deklarácia, spolupráca v rámci karpatského regiónu a s Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi, postavená na výhodách a potenciáli regiónu, vytvorí priestor pre hospodársky, sociálny a environmentálny progres a udržateľný rozvoj v srdci Európy a umožní čeliť problémom horských oblastí inovatívnym a koordinovaným spôsobom. MŽP SR vypracovalo Informáciu o priebehu a výsledkoch tejto konferencie, ktorú vláda SR vzala na vedomie na svojom rokovaní 17. januára 2007. (Pozn: Viac informácií o Karpatskom dohovore nájdete na www.enviro.gov.sk, www.carpathianconvention.org)

Dana Čajková, MŽP SR

Ján Kadlecík, Správa Národného parku Veľká Fatra
e-mail: cajkova.dana@enviro.gov.sk, jan.kadlecik@sopsr.sk

Pomôžte pri výskume roháča obyčajného

Roháč obyčajný (*Lucanus cervus*) patrí medzi naše najväčšie, najnápadnejšie a najznámejšie druhy chro-

ky. Tento druh, u nás rozšírený hlavne v teplejších oblastiach, patrí medzi chránené druhy európskeho významu. Štátna ochrana prírody SR vykonáva v rámci projektu Natura 2000 monitoring, ktorého cieľom je preskúmať biológiu, rozšírenie a stav populácií tohto druhu na Slovensku.

Keďže roháč je dobre známy druh, obraciame sa s prosbou o pomoc na všetkých ochranároch, priateľoch prírody, ale aj širokú verejnosť pri získavaní údajov o jeho výskyte. Zaujímajú nás všetky vaše poznat-

ky, predovšetkým však informácie o mieste a dátume nálezu (pozn.: príklad oznamu o výskyte: kde (Jur pri Bratislave), kedy (12. 6. 2006), kto (Novák, E.), poznámka (1 exemplár v záhrade nášho domu) a pod. Svoje údaje pošlite v akomkoľvek formáte (text, tabuľka) na adresu:

RNDr. Eduard Jendek Ph.D., Štátna ochrana prírody SR - Regionálna správa ochrany prírody a krajiny Bratislava, Hanulova 5/d, 840 02 Bratislava, tel.: 02/ 643 699 46, mobil: 0903 563 086, e-mail: eduard.jendek@sopsr.sk.

Vaše informácie pomôžu lepšie poznať a chrániť tento krásny druh!

